

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת שלח תשפ"ד

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

שמור על הלב

מר קורח הנכבד, רגע אחד, וכי אינך יודע כי משה עושה כל דבריו רק על ציווי ה' ולא מדעתו?! לא ראתה מספיק ניסים שנעשו בידי משה בכדי שתמנע להחשיב את משה בדאי? כיצד אתה הולך מזיד, מסית ומדיח את העם אחר כך בשקר? והתשובה נפלאה.

הנה, בהלכות עדות חכמים מלמדים אותנו כלל גדול. כל אדם באשר הוא, גם כאשר הוא גדול הדור וזקנו 'זקן אהרן' שיוורד על פי מדותיו, גם צדיק גדול זה, בשום פנים ואופן אינו נאמן להעיד על עצמו. ולא בגלל שאנו חוששים שהוא ישקר או יעוות את הדין במזיד חלילה, שאם היינו חוששים כן, הרי אם הוא חשוד לומר שקר בבית הדין, חיש ראוי להעבירו ממשורתו.

אלא לשים לב היטב, הטעם שאינו נאמן, אומרים חז"ל: לפי שאדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם רואה חובה לעצמו! דהיינו, כאשר אדם נוגע בדבר מה ובאים לחייבו בדין, הוא אינו עומד ומשקר כדי שלא יפסיד בדין, אלא פשוט הוא לא רואה את החובה שלו! אינו מצליח לראות את הטעויות שלו. הוא פשוט מרגיש בצורה מוחלטת שהוא רואה נכון, בטוח שפיו דובר אמת - אלא שהאמת היא: הוא עיוור. הוא אינו רואה כלל!

חכמים אומרים סוד גדול. המרגלים היו צדיקים גדולים, אלא שהיה להם הנאה גדולה להיות ראשי העם - נשיאים. משרה הזו הייתה חשובה להם מאוד, עד כדי כך שהם לא ראו חובה לעצמם. דהיינו, כל מה שהיה יכול לגרום להם את לקיחת הכבוד, הם לא יכלו לראותו טוב. על כן כאשר הלכו לתור את הארץ ובתוכם ידעו שכאשר ייכנסו לארץ הם ירדו מגדולתם. אזי באופן טבעי ביותר, כל מה שראו היה בעיניהם שלילי: הארץ הייתה בעיניהם אוכלת וישיבה, וכל העם אשר בתוכה אנשי מידות. כך הם הרגישו באמת ובתמים, בעיניהם זו הייתה המציאות האמתית.

וכן קורח מרוב חפצו להיות נשיא, הוא היה בטוח לחלוטין כי משה בדאי חלילה, וכי הצדק נמצא עמו במאת האחוזים, כך הוא ראה בעיניו.

התרופה למלחה זו של 'העיוורון' בנגעי עצמנו היא תיקון המחשבה קודם, האמונה השלמה שאין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימה,

בפרשת השבוע אנו קוראים על המרגלים אשר הלכו לתור את ארץ הקודש.

כבר בתחילת הפרשה התורה מדגישה לנו כי אנשים אלו, לא היו מן המובטלים שבעם יושבי הקרנות, אלא להפך המובחרים שבעם: "בָּלָם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה". וכל אנשים שבמקרא לשון חשיבות. אלא שלמרות צדקותם של ראשי בני ישראל נכשלו בלשונם. "וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא..." העם בכה בכיה לחנים ונגזרה עליו בכיה לדורות. התוצאה הסופית, המרגלים האנשים החשובים מוציאי דיבת הארץ רעה, מתו במגפה לפני ה'. שאר העם שבכה לחנים, עליו נגזרה מיתה במדבר משך ארבעים שנה ואף נתבשרו כי רק זרעם, הוא זה שיזכה להיכנס לארץ האבות.

החכמים מבארים, כיצד זה שאנשים כה חשובים נכשלו בהוצאת לשון הרע על הארץ? הייתכן?! מהו המניע לדבר רע על הארץ המובטחת, לדבר על הארץ שהקב"ה בכבודו אמר עליה 'טובה ורחבה' ארץ זבת חלב ודבש? מה קרה להם?

בזהר מובא טעם מיוחד וכן בספר מסילת ישרים מוצט טעם זה. חטא המרגלים היה שורשו ברדיפה אחר הכבוד. דהיינו, הנשיאים פחדו לאבד את כבודם. אמרו: 'כל עוד אנו במדבר אנו נשיאים ראשי העם, כאשר נגיע אל ארץ ישראל הרי כל אחד תחת גפנו ותאנתו ומי יצטרך לנו? בשל כך היה בעיניהם טוב לא להיכנס לארץ, על כן הוציאו מפיהם דיבה רעה!

וכאן הדבר תמוה ביותר. הייתכן כי המרגלים מחמת כבודם, המיטו אסון עצום ונורא לעם ישראל?! הרי זו פשוט שפלות וגסות, כיצד יתכן כי מחשבות שכאלו יהיו באנשים צדיקים רמי מעלה?

השאלה הזו אינה נעצרת בפרשתנו אלא היא ממשיכה אף לפרשת קרח. הנה, שם התורה מציינת כי קרח עינו הטעתו, אמר: אחי אבא ארבעה היו, עמרם, יצחק, חבורן ועוזיאל. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השנייה, לא אני שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם (אליצפן בן עוזיאל), הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. ושוב השאלה חוזרת בשנית. איך נפלו גיבורים?

המשך בעמ' 3

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם

היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו

02-5408030

משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

בדין צליית הכבד אם מותר למשווח אותו בשמן, וליתן בו מיני תבלין קודם הצליה?

תשובה

ראשית בענין נתינת שמן בכבד, כתב שולחן ערוך יו"ד סימן עח הטופל בצק שלא נמלח יש לאסור. (פירוש, בצק שבלילתו רכה, שהיו נותנים קורקנים ובני מעיים בשיפוד, וטחים סביבם בעיסה רכה, וצולים אותם) וטעמו כיון שמצופה בצק מבחוץ הוי כבישול בקדירה ומונע מהדם שבבשר לצאת לחוץ.

וכתב הרמ"א ודווקא בבצק אסור, אבל מותר למשווח בשמן או בציר, בשר שלא נמלח דאי"ז מעכב הפליטה.

וכתב החכמת אדם (כלל לא סעיף טו) דשמן לאו דווקא וה"ה במי פירות או שומן, וכ"כ הפמ"ג דה"ה דמותר למשווח בשומן אוזו או שומן בהמה כיון שהכל נמוס בעת הצליה.

ובתורת חטאת (להרמ"א כלל כח דין ג) כתב דווקא בדיעבד מותר, אבל לכתחילה אין לעשות כן, וכן כתב באיסור והיתר, אולם העיקר הוא כמו שכתב הרמ"א כאן במסקנתו להתיר כן אפילו לכתחילה, וכ"כ המנחת יעקב ס"ק ז' והפמ"ג.

ואם כן הוא הדין בכבד אם ירצה ליתן בו שמן הדבר מותר לכתחילה וכ"כ בשו"ת חלקת יעקב ח"ב סימן קה.

וראיתי למרן הראש"ל הרב יצחק יוסף שליט"א בילקוט יוסף איסור והיתר חלק א סימן עג סעיף כג שכתב וז"ל: כבד שנמשח בשמן, מותר לצלותו בלא לקנח את השמן. ומשמע קצת דאי"ז לכתחילה, אולם שם בסיומן עח סעיף ד ובהערה, כתב מפורש בדין צליית בשר שלא נמלח, דשרי למשווח בשמן אף לכתחילה. וממילא הוא הדין לכבד (שהוא כל שכן מדין בשר שלא נמלח וכמו שכתב כן בחלקת יעקב הנ"ל).

ועתה נבוא לדין נתינת התבלין בכבד קודם הצליה, דהנה בשולחן ערוך סימן עז בדין מולייתא (עופות וגדיים שלא נמלחו, וממולאים בבשר טחון שלא נמלח) כתב דהדבר מותר, ומשמע דמותר אף לכתחילה.

אולם הרמ"א אסור בזה לכתחילה ומתיר בדיעבד, וכתב עוד הרמ"א דכל זה שממולא בשר או עשבים, אבל ביצים הנקשרות אפילו בדיעבד יש לאסור.

ובשולחן גבוה ס"ק ב' כתב דאף הספרדים נוהרים בזה שלא לעשות מולייתא לכתחילה (שוב מצאתי להרב בית דוד סימן מז דמשמע מדבריו להתיר כן לכתחילה וכמשמעות מרן ע"ש).

והטעם שאוסר הרמ"א בביצים אפילו בדיעבד, הוא משום שהם נקשרים בעת הצליה, וגורמים בכך שכח השאיבה בבשר החיצון נחלשת ונשאר בו הדם גם בעת הצליה. (וביש"ש פ"ק דחולין סימן כט כתב בזה טעם אחר ע"ש).

המשך בעמ' 3

למי שייך החלל מתחת הבניין וזכות הבנייה בו

שאלה: באחד מהרחובות כאן בשכונה ישנו בניין שמתחתיו יש חלל, הדייר בקומה הראשונה (ראובן) "שם עליו עין" והוא מעוניין לבנות אותו ולהכינו לשימוש, חלק מהשכנים ידעו על כך והזהירו את ראובן לבל יעשה שום שינוי בבניין, ואם הוא רוצה שישלם להם תשלום יחסי לחלק שלהם בחלל, ואם הוא לא ישלם להם הם הצהירו שילשינו עליו למועצה. יצוין ויודגש שאין לאף שכן שום גישה טכנית למקום החלל רק לו ישנה את האפשרות הזו.

וכעת נפשו בשאלתו האם הוא ירד מהרעיון, או שאין ממש בטענותיהם?

תשובה:

א) ראשית השאלה מורכבת ולא נכון לתת תשובה על מקרה ספציפי ללא הכרת המציאות במקום מבחינת החוק, חוזה הרכישה, גבולות המגרש, טענות השכנים ועוד. ולמעשה היא נוגעת הן בהלכות שכנים, גזל, בין אדם לחברו - יחסים עם השכנים, דינא דמלכותא ותקנות הקהל.

ב) שנית בהגדרת החללים יש לציין שהם שטחים בנויים שנוצרו במקרים רבים במהלך הבניה של בנינים מתחת לבנין או בצידו, ברוב המקרים חללים נוצרים מסיבות הנדסיות ובגלל תכניות הבניה בפרט בבניה מדורגת כאשר הדירות העליונות חורגות מקו הדירות התחתונות אם כי ולפעמים החללים נוצרים במכוון ע"י הקבלן לצורך שימוש עתידי.

ג) אציין להלן מספר גישות בין הפוסקים בהגדרת חללים שבבניין משותף: א) גישה אחת גורסת לראותם כרכוש של הפקר, מחמת זה שלא נכללו במכר לא מצד המוכר ולא מצד רוכשי הדירות, וכל הקודם לזכות בהם זכה (משפט דק בשם י"א). ב) גישה שניה מזכה את הדיירים הסמוכים לחללים כבר מרגע הרכישה, ומכאן אומדנא דמוכח שהחלל נמכר להם, משום שהוא מביא להם תועלת מרובה, ומשום שהם היחידים שיוכלו לקבל היתר מהרשויות לבנות שם (משפט דק בשם הגר"ן קדליץ ובשם הגר"מ שפרן). ג) גישה שלישית רואה אותם כרכוש משותף, אך סוברת כי מאחר ושאר הדיירים אינם יכולים לממש את זכותם בבניית החללים הרי שחל בהם דין של "כופין על מדת סדום" לטובת הדיירים הסמוכים לחללים (משפט דק בשם הגר"ן גולדברג). ד) גישה רביעית, רואה בחלל כרכוש משותף לכל דבר, ולא ניתן לכפות את שאר הדיירים ולהפקיע מהם את בעלותם על החלל, אא"כ ע"י מתן תמורה או רשות מפורשת של הדיירים בעלי הרכוש המשותף (שמרו משפט וזעפרני) בשם המקורות הבאים: ספר עמק המשפט ח"ג, שכנים סימן נח. עטרת חכמים להרב ברוך טעם, השמטות סימן כא, והובאו דבריו בספר אבן שהם סימן קעא. ושכן מורים בהרבה בתי דין. ה) ישנה גישה נוספת שראיתי בחוברת מפנקס בית הדין (ביה"ד לממונות של הגר"צ ברוורמן גאב"ד בביתר עילית סימן א עמוד לא) שטוען שאע"פ שלפי כללי הבעלות ברכוש המשותף שטחים אלו שייכים לכל בעלי הדירות, אבל מכיון שאין לאף שכן כל אפשרות להגיע אל החלל הזה רק לראובן יש את האופציה הזו, ממילא יכול השכן הקרוב למקום לבנות, ולשפץ, ולהשתמש בחלל זה אף בלא הסכמת השכנים. מהטעם הפשוט מכיון שלכל שותף יש את הזכות להשביח את נכסי השותפות ואין הוא מפריע או מזיק את שטחי השותפות לכן אי אפשר למנוע ממנו את הבנייה בחלל כי זה משביח את הרכוש המשותף מה גם שאין אפשרות לאף שכן מבלעדיו להגיע אל החלל לכן זה שייך לו בלבד.

למסקנה: לאור ריבוי השיטות קשה להכריע בסוגיה זו, ואני חוזר שוב צריך את הכרת המציאות במקום מבחינת החוק, חוזה הרכישה, גבולות המגרש, טענות השכנים ועוד. ולמעשה סוגיה זו נוגעת הן בהלכות שכנים, גזל, בין אדם לחברו - יחסים עם השכנים, דינא דמלכותא ותקנות הקהל.

כל כתבתי לפי קוצ"ד וצווי"ם וימ"ן עבד לאל עליון אני יגאל אלון ס"ט.

המשן מע' 1 - מאמר השבוע - הרב אברהם רחמים

כך ארץ ישראל לא הייתה מהווה איום על כבודם. וכן אילו הנשיאים היו מקבלים עליהם את תפקידם רק בשביל רצון הקב"ה להנהיג את העם כרצון ה', אזי לא היו נכשלים, היה קל להם לחשוב, אם הקב"ה רוצה שלא נהיה נשיאים - לא נהיה! כך היו שמחים שעם ישראל יכנס לארץ ישראל וכך הם היו רואים את הטוב באמת.

וכן קורח, אילו היה מבקש את השררה רק כדי להיות שותף בהנהגת עם ה' ולא בשביל שהוא יתכבד, אזי הוא לא היה טועה היה מקבל עליו את החלטת משה באהבה.

וכבר לנו דוגמא למעשה, מהשקפתו של המנהיג האמתי - משה רבינו. הנה בפרשה הקודמת. נשאלו שני אנשים מתנבאים במחנה ונבואתם הייתה 'משה מות יהושע מכניס' מיד פרצה מהומה: 'וַיִּרְץ הַנָּעַר וַיֵּגֵד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִדְיָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה. וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה פֶּלֶאם! נו, חמור מאוד יש שני אנשים שמאיימים על מעמדו של משה. ומה משה רבנו מגיב: 'וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲקִמָּנָא אֶתָּה לִי? וּמִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים כִּי יִתֵּן ה' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם'. אזי עצמה של מנהיג! שנים מנבאים עליו רעה והוא נותר רגוע ושלו. מה נתן לו כח זה? התשובה הרצון שלו לעשות את רצון ה' בכנות ובתום. אילו משה היה נהנה מנשיאותו ומכבודו לצורך עצמו הוא היה צריך לכעוס לא פחות מאשר משרתו כעס. אלא משה רבינו לא נבהל ברוחו כלל, הוא משיבו: 'מִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים'. זו גדולה אמיתית! מחשבה זו נתנה למשה את הכוח לומר: 'ואם אין מחני נא מספרך' וכן 'אם ככה את עושה לי הורגני נא הרוג' משה שרת את העם בשביל העם, לא בשביל כבודו.

בשל כך, גם כאשר העם עשה רע באמת, הוא הצליח ללמוד עליהם זכות ולא התפתה להצעת הקב"ה שאמר לו: 'אמחה את שמם מתחת השמים ואעשה אותך לגוי גדול' הוא לא רצה להיות גוי גדול. הוא רצה שהקב"ה ישמח בבניו, זו הייתה המטרה העיקרית שלו.

אכן, בשביל רצון פשוט זה שהיה במשה שכל הצלחתו היא רק בכדי לעשות נחת רוח לקב"ה, נאמר עליו 'בכל ביתי נאמן הוא' משה לא נחשד שייקח משהו מבית ה' לצורכו בלבד. עליו אפשר לומר עבד ה' נאמן.

מעתה נבין את דברי התורה הקדושה בסוף הפרשה: 'וְלֹא תִתְּנוּ אֶחָדִי לְבָבְכֶם וְאֶחָדִי עֵינֵיכֶם אַחֶר אֶתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם'. והשאלה: הרי קודם כל עין רואה ולב חומד ומדוע התורה הקדימה את הלב ולאחר מכן את העין?

התשובה נפלאה: אחרי שהלב חומד פעם אחת, העיניים רואות אלפי פעמים על פי מחשבות הלב. העיניים מתרגמות את התמונות שלפניהם כפי החמדה והתאוה השכונות בלב האדם. שלושה אנשים נוכחים בחתונה. הראשון - משבח ביותר את האוכל. השני - משבח את התזמורת. והשלישי - משבח את השמחה של החתן והכלה. כל אחד העיניים שלא ראו וצילמו את מה שהלב שלו אוהב. כאשר הלב שלנו יבקש לראות את הטוב בכל אחד ואחד אזי לא נצטרך להתאמץ לראות טוב, אלא העיניים שלנו יראו לנו אותו ללא כל מאמץ מיוחד.

התורה נותנת לנו תרגיל, לבשו ציציות בבגדיכם, וזה יזכיר לכם 'את כל מצוותי'. ציצית בגימ' 600. שמונה חוטין. חמשה קשרים בכל כנף הרי - 13. סה"כ תרי"ג. וכיצד אנו אמורים לזכור זאת? אומרת התורה כאשר הלב שלכם יחפש מצוות, העיניים שלכם יראו לכם אותם בכל דרך אפשרית.

הקב"ה יזכנו בלב טוב - אמן!

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

וכתב על זה במכתם לדוד (יו"ד סימן ג) דביצים לאו דווקא אלא ה"ה שאין ליתן לתוכו מיני תבלין כיון שהם קשים, ובפרט אם יש מהן שלא נידוכו היטב, ויש לחוש שהאש אינה שואבת הדם שנבלע בהם כיון שהם מכוסים בתוך חלל העופות והגדיים.

ולדבריו אם נותן תבלין מבחוץ על בשר שלא נמלח או בכבד קדם הצליה אין חשש כלל.

אולם הש"ך בסימן עג סוף ס"ק יד כתב דטעמו של הרמ"א שהחמיר במולייתא לכתחילה הוא משום שלא רצה לסמוך על הסברא של כבולעו כך פולטו לכתחילה, ורק בדיעבד יש להתיר ולומר דאף אם נבלע במילוי דם, כבולעו כך פולטו.

ואם כן יש לומר דלכתחילה אין ליתן תבלין בכבד קודם הצליה דיש לחוש שיבלע הדם בתבלין, ולא נסמוך על הסברא של כבולעו כך פולטו לכתחילה.

ובמהריק"ש כתב על דברי הרמ"א דהתיר למשוש הבשר בשמן וציר, דמותר גם כן לטוח הבשר ב"שום כתוש" כיון שהשומים כתושים עד שחזרו למים ואין בהם ממש וראוים הם למשוש הבשר עם שמן וכדומה ואינם מעכבים הדם לצאת וגם אינו נבלע בהם, ע"כ. וברור שאין לדמות תבלין לשום כתוש, שהתבלין קשה יותר וכדברי המכתם לדוד לעיל.

ואכן בשו"ת מהרשד"ם סימן מו נשאל אם מותר לצלות בשר שלא נמלח עם בצל בשפוד, מעורב זו אצל זו, חתיכת בשר וחתיכת בצל, וכתב דאפילו בדיעבד אסור כיון שהבצל בולע מן הדם שבבשר, ואין האש שואב כל הדם שנבלע בבצל. וכ"כ בנימין זאב סו"ס שלו שאין למלא העופות בבצלים כיון שהדם נבלע בבצלים ואינו יוצא בצליה.

אולם הפרי חדש סי' עז סק"ה הביא למהרשד"ם וכתב עליו, שכל ראיותיו ודמיונותיו להביא סיוע לסברתו אינם כלום ולכן העיקר להתיר לכתחילה ואף שלדעת הרמ"א בהגה יש לזהר בזה לכתחילה, אין זה אלא חומרא בעלמא ואין לחוש שהדם נבלע בבצל דדם משרק שריק (מחליק), ועוד שהאש אינו מניחו ליבלע, ואפילו אם יבלע, כבולעו כך פולטו.

והפרי מגדים הביא המחלוקת בין מהרשד"ם להפ"ח וכתב דבאמת לפי מה שמשמע ברמ"א דביצים אי לאו דנקרשים הוה שרי, הוא הדין בזה, אלא שכיון שהבצל הוא דבר חריף אין אני אומר אסור ולא היתר.

והבן איש חי בשנה שניה פרשת קדושים הלכה ז' כתב דהמחמיר תע"ב.

וראיתי למרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל ביביע אומר חלק ה' יו"ד סימן ה אות ג' שדן אם מותר לערב בשר טחון שלא נמלח עם מיני תבלין ובצלים ופירורי לחם וכדומה, ואחר שהביא המחלוקת הג"ל ועוד רבים שנחלקו בזה לכאן ולכאן, הביא לבעל הלכות גדולות (הלכות דם דף קלד סוף עמוד א) שהתיר לצלות בשפוד אחד כמהין ופטרויות עם בשר שלא נמלח דכבולעו כך פולטו, וסיים ע"ז מרן דבהגלות נגלות דברי הבה"ג שדבריו דברי קבלה נראה ודאי שהעיקר כדברי הפ"ח וסיעתו שמתירים אף לכתחילה ושכן המנהג ע"ש

ואם כן הדבר פשוט שמותר ליתן מיני תבלין בכבד ודם הצליה.

מטרות העצמית

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

אלא שראיתי להיד יהודה (לנדא. פיה"א ס"ק ו') שכתב דאין לחלק כהפרי מגדים בין דבר חריף לאינו חריף דגם בחריף נאמר ככ"פ, אלא אם כן לא הודח הבשר מהדם בעין ע"ש ולפי"ז בכבד שידוע שהוא נוטף דם יש לנו להדיחו היטב קודם שיתן בו תבלין.

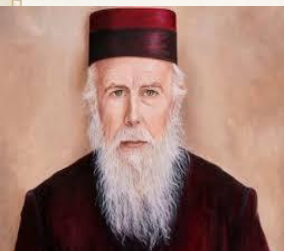
אולם שוב ראיתי בתשובה ביביע אומר הנ"ל אות ד' שכתב דאף שנשאר הרבה דם בעין על פני הבשר וקשה להדיחו היטב קודם צלייתו אין לחוש שבצליה יבלע הדם ולא יצא וכמו שמצינו כן בטעם הדחת הבשר קדם המליחה שהדם שעל פני הבשר נחשב לדם בעין והמלח מבליעו בחתיכה ונאסרת ולכן יש להדיח הבשר קדם המליחה, דאין לדמות צליה למליחה והביא ראיות רבות לכך ע"ש ודע עוד דהיה צד לומר שיש להקפיד להניח התבלין זמן מועט קדם הצליה, אולם ראיתי בשו"ת דברי דוד (טהרני חלק ב' יו"ד סימן ז אות ה) שכתב דממה שלא כתבו להזהיר הפוסקים הנ"ל ועוד, שלא יהיו תערובת הבשר והתבלין יחד הרבה זמן, משמע שלא חששו לזה וכן עיקר, ע"ש.

וכן ראיתי לנכון לדייק מתשובת היבי"ע הנ"ל באות ד' בדיבור המתחיל והנה, שהביא למהר"י עייאש שכתב, זה כמה שנים שנהגו רוב בני העיר לחתוך בשר לחתיכות דקות בלי מליחה, ולהניחו בכלי שיש בו שמן ושומים עד מוצאי שבת וצולים אותו, ואסר להם מורי ז"ל משום דכבוש כמבושל, שהרי לא נמלח תחלה וכו', ומכל מקום הכלי שנכבש בתוכו אין נוהגים לאסרו וכו', ומרן ביבי"ע חלק עליו שהתיר את הכלי שהרי קיי"ל שיש כבישה בכלים כמבואר בש"ך וט"ז ושאר אחרונים בריש סימן קה דלא כהח"ק ל' שנקט בדעת השו"ע להתיר בזה, עכ"ת ונראה מדבריו שאם היו עושים כן פחות מכד' שעות שאין לחוש לכבוש, אין חשש כלל וכלל.

על כן נראה פשוט דמותר ליתן שמן ושאר מיני תבלין ואפילו תבלין חריף (פלפל שחור) בכבד קודם הצליה. **אכן אם רוצה ליתן גם מלח יעשה כן אך ורק תיכף לצליה,**

וכמו שכתב הרמ"א סימן עג סעיף ה' וז"ל: ונהגו שלא למלוח כבד כלל אפילו לבדה ואין לשנות, רק יש למלוח קצת כשהיא תחובה בשפוד או מונחת על האש לצלותה, וטעמו כמו שכתב בבית יוסף משום שיש לחוש שמא אחר המליחה יבשל הכבד עם בשר, דיסבור שכיון שמלח את הכבד יש לו דין בשר ויבוא לבשלו, ולכן עושים היכר שלא למלוח כלל, וכ"כ בילקוט יוסף סימן עג סעיף ג' ע"ש

בברכה
אלון בן שבת

שרי המאה מן המדרח הרב יוסף חיים בן שבת

רבי רפאל ברוך טולידאנו

חכם רפאל ברוך טולידאנו זצוק"ל נולד לאמו חנה סודרי ולאביו חכם יעקב טולידאנו, במקנס שבמרוקו, בשנת תר"נ (1890) הוא נישא לרחל, ביתו של **חכם שלום עמאר**, ולזוג נולדו שני בנים - יוסף ויעקב. רבותיו העיקריים היו **חכם חיים בירדגו** - רבו המובהק, **חכם חיים משאש** - רבו במוסר, ו**חכם יוסף אלקוני** - רבו בקבלה.

בשנת תרס"ח (1908), והוא בן 18, התמנה לדיין בעיר מקנס. בשנת תרע"ז (1917), לאחר פטירת אביו, נתמנה לראש אב בית הדין ולרבה הראשי של מקנס. בתפקיד זה קיבל ממלך מרוקו חסן השני את עיטור "וויסאם עלאוית", ומהממשלה הצרפתית קיבל את עיטור לגיון הכבוד.

ספריו: באופן מופלא, על אף רוב פעליו הספיק ה' בידו של רבנו לעסוק גם בכתיבה ובהוצאה לאור של ספרים רבים מאת רבנים אחרים מחכמי מרוקו, שכתבי היד שלהם המתניו שנים ונמצאו מעופשים וכמעט כלו מיושן. רבנו יגע יגיעה רבה בהבאת ספרים אלו לאור עולם, ובשנת ת"ש הקים בית דפוס בשם "דובב שפתי ישנים". ספרו של **ר' יהודה בן עטר** היה הראשון שהודפס בבית דפוס זה. רבנו גייס בעצמו את סכום הכסף הנדרש כדי להוציא את הספר לאור, ואכן העמל הצדיק את עצמו - רבים רבים רכשו את הספר וסכום נאה נאגר ממכירתו. לאחר חקירה ובדיקה, איתר רבנו בן-נין אחד של המחבר, שהיה תלמיד חכם ועני מרוד, ונתן בידיו את מלוא ההכנסות מהפצת הספר.

כתבי יד נוספים היו בידיו של רבנו מאבותיו, וגם הם היו ישנים ומתפוררים. בעמל הכין אותם רבנו לדפוס, וכך יצאו לאור העולם הספר "חוק ומשפט" של רבי חיים טולידאנו, והספר "השמים החדשים" של רבי משה טולידאנו.

בנוסף על עריכתם והכנתם של ספרי רבנים אחרים, חיבר רבנו בעצמו את הספר "קיצור שולחן ערוך השלם". הספר מתבסס על "קיצור שו"ע" של הרב גאנצפריד, ומשלים את הפסיקות שבו לבני עדות המזרח, בעיקר לפי פסקי "שולחן ערוך" וביאור "כף החיים". רבנו שיבץ בתוך הספר גם את מנהג מרוקו ופיוטים שחיבר.

וכן כתב בהקדמתו - "...ועוד עזרתי וזיכתי לחבר ספר זה של קיצור שולחן ערוך... וראיתי שנחוץ לכל אדם לידע אותם, בין אשכנזים בין ספרדים, ולחזור עליהם יום יום עד שיישארו בזיכרוננו תמיד לשמור ולקיים אותם בעזרת ה'..."

עשרות התשובות שכתב רבנו במשך השנים על אורח חיים ויורה דעה, לאחר פטירתו יצאו גם הם לאור על ידי מכון אהבת שלום, ונקראו בשם: "שו"ת רבי ברוך".

מנו הרב עובדיה יוסף זצ"ל סיפר פעם ששלח עותק של ספרו "יביע אומר" לרבי ברוך טולידנו, ויום אחד נזדמן שהרב עבדיה והרב טולידנו נפגשו זה עם זה, ויתמה הרב טולידנו כששמע שהרב עבדיה יוסף שחיבר את היביע אומר הוא זה הצעיר הניצב לפניו... ואמר לו: בטוחני כשעיינתי בספרך שאתה לפחות בן 70 80 שנה...

שינוי: הידוע בפיוטים שחיבר רבנו הוא "אשור שירה לכבוד התורה", והוא זה שמעיד יותר מכל על אהבת התורה הזכה שלו.

מספרים שבאחת הערים היה חסר מקוה טהרה ולכן נשים רבות לא היו טובלות לטהרתן. משום הדחיפות שבדבר יצאו שני הרבנים החשובים הרב גלינסקי והרב טולידאנו לאיזה קהילה של עשירים וערכו שם ערב התרמה לצורך בניית המקוה.

בתחילה דרש הרב גלינסקי והסכים את החשיבות הרבה שבדבר, ואחריו דרש הרב טולידאנו והבטיח לציבור שכל מי שיתרום בעין יפה לבניית המקוה - יזכה לברכה גדולה. לאחר מכן הניחו על השולחן תיבה גדולה והרב גלינסקי שם בתיבה סכום הגון, ואחריו גם הרב טולידאנו שם בתיבה סכום הגון, אך אחריהם לא בא אפילו איש אחד לתרום. פתאום פרץ הרב טולידאנו בבכי מר. כולם חשבו שהרב לא חש בטוב וצריך להזעיק רופא למקום, אך הרב מנע זאת מהם ואמר שהוא מרגיש בסדר גמור. "אם כן מדוע הרב בוכה?" שאלו כולם. השיב להם הרב טולידאנו - "אני בוכה משום שכעת נודע לי בבירור שאין בי שום יראת שמים, שהרי אמרו חז"ל ש'כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים', ואם הייתה בי יראת שמים - הייתם שומעים בקולי ותורמים בעין יפה לצורך בניית המקוה". רק אז הבינו העשירים לליבו של הרב ותרמו בעין יפה.

עוד מספרים על הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל שבצעירותו ביקר פעם בביתו של רבנו, אך בהיות רבנו שקוע בלימודו מבלי להבחין בו לא החליף עימו מילה עד שקם ללכת כלעומת שבא. בני הבית תהו מדוע הגיע ולא ביקש דבר, ורבי חיים השיב - "באתי במצוות אבי 'הסטיפלר' שציווה אותי להסתכל בפניו של ר' רפאל ברוך כדי לזכות לקבל ממנו יראת שמים".

פטירתו: בחג הסוכות ה'תשל"א, בשנת ה-81, נפל רבנו למשכבו, ולאחר 3 שבועות, בי"ח במרחשוון, השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

עשרות אלפי בני תורה עם רבנו וראשי ישיבות ליוו את רבנו בדרכו האחרונה, כאשר תלמידי ישיבת פוניבז' חוסמים בגופם את הגישה למיטתו, לבל ייגע בה מי שלא טבל במקוה. גדול הדור, רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, נשא דברי הספד על רבנו, וכן רבי יוסף משאש - חבר ילדותו שהיה באותה העת רב העיר חיפה. רבנו הובא למנוחות ונטמן בבית החיים של נציבי ישיבת פוניבז' בבני ברק.

בימי אבול של רבנו התקיימו עצרות מספר רבות, בהן ספדו לו גדולי עולם כמו רבי יהודה צדקה זצ"ל, רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ורבי שלמה וולבה זצוק"ל.

אחריו לכתו של רבנו קראה עיריית בני ברק את שם הרחוב שבו התגורר בסוף ימיו, על שמו. גם בירושלים בשכונת רמת שלמה נקרא רחוב על שמו, אך ממשכיו דרכו האמיתיים אלו צאצאיו תלמידי החכמים הרבים שצועדים בעקבותיו ואף הקימו כמה ישיבות ובתי מדרש על שמו.

מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו. שני בניו של רבנו, הגדול רבי יוסף זצ"ל היה רבה של קהילת "עטרת ברוך" בבני ברק, והצעיר רבי יעקב זצ"ל עמד בראש ישיבת "חזון ברוך" בצרפת וייסד את מוסדות "מרכז התורה" ששם.

שלוש מבנותיו של רבנו נישאו לקרובי משפחה שנשאו גם הם את השם "טולידאנו", כך רבים מצאצאיו, אף מבנותיו, המשיכו לשאת את שמה של השושלת המפוארת. חלק מנכדיו הבוגרים של רבנו גדלו בביתו ונשלחו אף הם לישיבות בצרפת ובאנגליה כבניו. הידועים שבהם הם נכדו רבי ניסים טולידאנו זצ"ל שהיה ראש ישיבת "אשירית יוסף" בבאר יעקב וחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה, הנכד רבי גבריאל טולידאנו זצ"ל שהיה ראש ישיבת "אור ברוך" - על שמו של רבנו-בירושלים, והנכד מיכאל טולידאנו שכהן כנשיא הישיבות "אור ברוך" ו-"ברית יעקב" בירושלים.

כיום עומדים בראש ישיבת "ברית יעקב" המעטירה שני ניניו של רבנו - הרב יואל טולידאנו שליט"א ואחיו הרב שמואל שליט"א.